

ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ

Το Έργο συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ) κατά 85% και από εθνικούς πόρους κατά 15% στα πλαίσια του Άξονα Προτεραιότητας 1 «Ανάπτυξη του Ανθρώπινου Δυναμικού και Προσαρμοστικότητα» του Επιχειρησιακού Προγράμματος (Απασχόληση, Ανθρώπινο Κεφάλαιο και Κοινωνική Συνοχή) για την Προγραμματική Περίοδο 2007-2013.

Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού

Μέση Εκπαίδευση

Επιμόρφωση Συντονιστών/ τριών Φιλολογικών Μαθημάτων

Θέμα: *Η διδασκαλία της Νέας Ελληνικής Γλώσσας
στο Γυμνάσιο*

Γεωργία Κούμα, ΕΜΕ Φιλολογικών Μαθημάτων

Βασιλική Παπαδάκη, Λειτουργός Α.Π.

Μαρία Κυπριανού - Λεοντή, Σύμβουλος Φιλολογικών Μαθημάτων

(Λεμεσός/ Πάφος – Λευκωσία - Λάρνακα/ Αμμόχωστος 20/21/22 Νοεμβρίου 2013)

Δομή Σεμιναρίου

Μέρος Α΄:

- Εισαγωγικά
- Η Νεοελληνική Γλώσσα ως γνωστικό αντικείμενο
- Καθήκοντα Συντονιστών / τριών
- Σχολικά εγχειρίδια
- Μεθοδολογία
- Τι επιδιώκουμε;
- Ετήσιος Προγραμματισμός
- Αξιολόγηση μαθητών / τριών (Τετράμηνα – Τελικές εξετάσεις)

Μέρος Β΄: Συζήτηση/ Επίλυση αποριών

Έλληνες ποιητές

Ελάχιστοι μας διαβάζουν,
ελάχιστοι ξέρουν τη γλώσσα μας,
μένουμε αδικαίωτοι και αχειροκρότητοι
σ' αυτή τη μακρινή γωνιά,
όμως αντισταθμίζει που γράφουμε Ελληνικά.

(Ποίηση του Κώστα Μόντη» 1962)

Έλληνες ποιητές για την Ελληνική Γλώσσα

Χωρίς τη δική της ποίηση
τι ποίηση θα μπορούσαμε να γράψουμε εμείς;

(Κ. Μόντης, Άπαντα, Συμπλήρωμα Ζ', 2002)

Ποσειδωνιάται

Την γλώσσα την ελληνική οι Ποσειδωνιάται
εξέχασαν τόσους αιώνας ανακατευμένοι
με Τυρρηνοὺς και με Λατίνους κι άλλους ξένους.
Το μόνο που τους έμενε προγονικό
ήταν μια ελληνική γιορτή, με τελετές ωραίες,
με λύρες και με αυλούς, με αγώνας και στεφάνους.
Κι είχαν συνήθειο προς το τέλος της γιορτής
τα παλαιά τους έθιμα να διηγούνται
και τα ελληνικά ονόματα να ξαναλένε,
που μόλις πια τα καταλάμβαναν ολίγοι.
Και πάντα μελαγχολικά τελείων' η γιορτή τους.
Γιατί θυμούνταν που κι αυτοί ήσαν Έλληνες-
Ιταλιώται έναν καιρό κι αυτοί.
και τώρα πώς εξέπεσαν, πώς έγιναν,
να ζουν και να ομιλούν βαρβαρικά
βγαλμένοι -ω συμφορά!- απ' τον ελληνισμό.

(Κ. Καβάφης, *Ανέκδοτα ποιήματα*, εκδ. Ίκαρος 1982)

Η Νεοελληνική Γλώσσα ως γνωστικό αντικείμενο

- Ο βασικός σκοπός της γλωσσικής διδασκαλίας στο δημόσιο σχολείο είναι η άριστη κατάκτηση, η κατανόηση και η χρήση της Νέας Ελληνικής Γλώσσας και ο γραμματισμός, σε όλες τις μορφές και τα στάδια της ανάπτυξής του, σε διάφορα περιβάλλοντα και καταστάσεις επικοινωνίας.
- Διδάσκουμε στοχευμένα τη γλώσσα και για τη γλώσσα, με τρόπο δημιουργικό και επικοινωνιακά πλαισιωμένο (όχι με ρυθμιστικό ή μηχανικό τρόπο), αποφεύγοντας τη στείρα αποστήθιση και απομνημόνευση.

Καθήκοντα Συντονιστών/τριών (I)

- Ρόλος συμβουλευτικός, ενισχυτικός.
 - Δημιουργία συνθηκών ομαλής συνεργασίας και δεκτικού κλίματος ανάμεσα στους συναδέλφους.
 - Δημιουργία Τράπεζας Υλικού για τη Γλώσσα, με πρόσβαση σε όλα τα μέλη της ομάδας Φιλολόγων.
- Όλα τα εξεταστικά δοκίμια κατατίθενται σε ειδικό Αρχείο, στο Γραφείο σας.
- Τακτός έλεγχος της διδακτικής και μαθησιακής πορείας, σύμφωνα με τον Προγραμματισμό -Προβληματισμός.
 - Δίκαιη κατανομή του φόρτου εργασίας μεταξύ των Φιλολόγων.

Καθήκοντα Συντονιστών/τριών (II)

- Συνεχής ενθάρρυνση και στήριξη για οργάνωση δραστηριοτήτων στο σχολικό χώρο, που προάγουν τη δημιουργικότητα και τη χαρά της μάθησης.
- Οργάνωση δειγματικών διδασκαλιών – ανταλλαγή επισκέψεων στις τάξεις (παρατήρηση μαθήματος) – ανατροφοδότηση - αναστοχασμός – παρουσίαση καλών πρακτικών
- Παρότρυνση για αυτομόρφωση και συνεχή επιμόρφωση των φιλολόγων τόσο στη σχολική μονάδα, όσο και στα σεμινάρια/ συνέδρια που οργανώνονται από το ΥΠΠ/ ΠΙ ή άλλους φορείς.

Καθήκοντα Συντονιστών/ τριών (III)

- Κοινοποίηση υλικού που αναρτήθηκε – και σταδιακά θα αναρτάται - στην ιστοσελίδα του ΥΠΠ (Μέση Εκπαίδευση, Εκπαιδευτικό Υλικό / Νέα Ελληνικά / Νέα Ελληνική Γλώσσα).
- Ουσιαστική αξιοποίηση της κοινής «κενής». Να δίνεται χρόνος στους φιλόλογους που επιμορφώνονται να παρουσιάζουν το υλικό, τις γνώσεις και εμπειρίες που αποκομίζουν κατά τις επιμορφωτικές συναντήσεις (συστηματική επιμόρφωση, σεμινάρια σε κεντρικό επίπεδο, συνέδρια, προαιρετικά σεμινάρια κ.ά.).

Σχολικά εγχειρίδια

- Επαναφορά των βιβλίων (Νεοελληνική Γλώσσα Α΄, Β΄, Γ΄ Γυμνασίου, έκδ. ΙΤΥΕ, ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ) δεν σημαίνει εφησυχασμός και χρήση παρωχημένων μεθόδων διδασκαλίας. Σημαίνει εκσυγχρονισμό του μαθήματος και υιοθέτηση σύγχρονων μεθόδων διδασκαλίας και μάθησης.
- Η επιλογή των θεματικών κύκλων γίνεται μέσα από τις ενότητες του βιβλίου. Ο/ Η φιλόλογος μπορεί/και ενθαρρύνεται να ενισχύσει το υλικό του/της με νέα κείμενα που θα εξυπηρετούν τους γνωστικούς στόχους του μαθήματος και θα επικαιροποιούν το γλωσσικό μάθημα. Μπορεί να διασκευάσει κείμενα, σύμφωνα με το επίπεδο που έχει η τάξη του/της.

Σχολικά εγχειρίδια

- Το βιβλίο αποτελεί εργαλείο, μέσο και όχι αυτοσκοπό. Ο /Η Φιλολόγος οφείλει να το χρησιμοποιεί ως κεντρικό σημείο αναφοράς στη διδακτική πράξη, στην οποία υπάρχει χώρος αυτενέργειας και πρωτοβουλίας!

Βοηθητικά βιβλία /Βιβλία αναφοράς:

- Το Βιβλίο Μαθητή και το Βιβλίο του Εκπαιδευτικού ανά τάξη είναι αναρτημένα στο:
<http://www.pi-schools.gr/lessons/hellenic>
- *Γραμματική Νέας Ελληνικής Γλώσσας Α΄, Β΄, Γ΄ Γυμνασίου* Σ. Χατζησαββίδης – Α. Χατζησαββίδου, έκδ. ΟΕΔΒ, Αθήνα (εμπεριέχεται και Συντακτικό)
- Λεξικά: Έντυπα /Ηλεκτρονικά

Μεθοδολογία

■ Καμιά μέθοδος διδασκαλίας δεν ενοχοποιείται, αρκεί να μην δογματοποιεί την αυθαιρεσία. Δεν επιμένουμε σε φορμαλιστικές μορφές διδασκαλίας, αλλά ακολουθούμε τις σύγχρονες παιδαγωγικές αρχές διδασκαλίας της γλώσσας:

την ευρετική/ ανακαλυπτική μέθοδο, την ομαδοσυνεργατική, τον εποικοδομητισμό, τη διαφοροποίηση της εργασίας στην τάξη, τον διαθεματικό τρόπο διδασκαλίας, την αξιοποίηση των ΤΠΕ, το θεατρικό παιχνίδι, τη μαιευτική μέθοδο και γενικά όλες τις μεθόδους που αποβλέπουν στη μαθητοκεντρική διδασκαλία και αποσκοπούν στην αποτελεσματική πραγμάτωση της στοχοθεσίας μας.

Τι επιδιώκουμε;

- Τον απεγκλωβισμό από την περιστασιακή αναφορά σε μορφοσυντακτικά φαινόμενα, αλλά και από την παραδοσιακή, σχολαστικιστικού τύπου ενασχόληση με τη Γλώσσα. Η διδασκαλία των μορφοσυντακτικών φαινομένων και ο συνεχής εμπλουτισμός του λεξιλογίου των μαθητών / τριών μας στοχεύει στη δημιουργία επαρκών ομιλητών της Νέας Ελληνικής Γλώσσας, μέσα σε αυθεντικά επικοινωνιακά πλαίσια.
- Το περιεχόμενο του μαθήματος της Γλώσσας να οργανώνεται γύρω από τους τέσσερις άξονες: ακρόαση, ομιλία, ανάγνωση, γραφή. Διδάσκουμε Γλώσσα!
- Τη συνεχή ενίσχυση της επικοινωνιακής ικανότητας των μαθητών / τριών μας.

Η επικοινωνιακή ικανότητα έχει δύο διαστάσεις:

1. Τη γλωσσική ικανότητα, την ικανότητα να συντάσσει ο/η μαθητής/ τρια ορθό λόγο (προφορικό και γραπτό), ως προς τη γραμματική και το συντακτικό.

Αφιερώνεται χρόνος στη μεθοδική και οργανωμένη διδασκαλία των μορφοσυντακτικών φαινομένων.

2. Την εξωγλωσσική διάσταση, δηλ. τη γνώση των επικοινωνιακών κανόνων, τη γνώση των κατάλληλων τρόπων επικοινωνίας που ορίζει η περίσταση επικοινωνίας. Η επικοινωνία δεν γίνεται ποτέ στο κενό!

Το δικό μου μονοπάτι
B.M.

Ετήσιος Προγραμματισμός

- Η κάθε ομάδα Φιλολόγων στηριζόμενη στα βιβλία της Νεοελληνικής Γλώσσας Α΄, Β΄, Γ΄ Γυμνασίου, έκδ. ΙΤΥΕ, ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ, συναποφασίζει ανά τάξη, σε κάθε σχολική μονάδα χωριστά, και καταρτίζει τον δικό της Προγραμματισμό και τον καταθέτει στον / στη Συντονιστή / τρια. Ο Προγραμματισμός είναι ανοικτός και ευέλικτος για συνεχή αναπροσαρμογή και εμπλουτισμό του υλικού.
- Οι Φιλολόγοι επιλέγουν Ενότητες από τα Βιβλία, π.χ. 7 από τις 10 Ενότητες για την Α΄ τάξη, αλλά πρέπει να καλύψουν τα μορφοσυντακτικά φαινόμενα και των άλλων 3 Ενοτήτων τις οποίες δεν θα διδάξουν.

Ετήσιος Προγραμματισμός

- Ο σχεδιασμός μιας νέας Ενότητας πέρα από τα συγκεκριμένα σχολικά εγχειρίδια, ας γίνεται με φειδώ και σε περιπτώσεις μόνο που οι συγκεκριμένες μαθησιακές ανάγκες το απαιτούν.

Ακολουθεί ένα παράδειγμα Προγραμματισμού Ενότητας, με βάση το σχολικό εγχειρίδιο της Β΄ Γυμνασίου:

Διδακτικοί στόχοι	Διδακτική Ενότητα	Ενδεικτικές δραστηριότητες	Περίοδοι
<p>Μετά το πέρας της διδασκαλίας, οι μαθητές / τριες επιδιώκεται:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να γνωρίζουν: I. Τι είναι τα επιρρήματα II. Πώς κατηγοριοποιούνται και γιατί III. Πώς παράγονται IV. Πώς χρησιμοποιούνται και γιατί (σημασία). • Να κατανοούν τι είναι οι επιρρηματικοί προσδιορισμοί, να τους εντοπίζουν στον λόγο και να γνωρίζουν πώς λειτουργούν μέσα στον λόγο. • Να χρησιμοποιούν επιρρήματα / επιρρηματικούς προσδιορισμούς στον προφορικό και γραπτό λόγο. • Να αναγνωρίζουν τις συνδετικές λέξεις, να αντιλαμβάνονται τη σημασία τους και να τις χρησιμοποιούν στον λόγο τους (προφορικό και γραπτό). • Να είναι ικανοί να συντάσσουν ποικίλα κείμενα, επιλέγοντας κάθε φορά το κατάλληλο επίπεδο ύφους. • Να... 	<p><u>Ενότητα 7^η :</u></p> <p><i>Βιώνοντας προβλήματα της καθημερινής ζωής</i></p> <p><i>Άλλο/ α κείμενο/α;</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ασκήσεις Βιβλίου σελ. ... • Ασκήσεις από το Τετράδιο του Μαθητή, σελ. ... • Φύλλο Εργασίας • Άσκηση στη σύνταξη ποικίλων κειμένων, με διαφορετικό επίπεδο ύφους • Υπόδυση ρόλων (δραματοποίηση) 	<p>7 - 9</p>

Σχεδιασμός Ενότητας

- Εντοπισμός στόχων από τον προ-οργανωτή της Ενότητας που θα επιλέξετε και εμπλουτισμός τους, εάν το κρίνετε απαραίτητο (π.χ. στόχοι γνωστικοί, κιναισθητικοί, συναισθηματικοί).
- Καθορισμός υλικού και μέσων - κειμένων και δραστηριοτήτων- που θα υλοποιήσουν τη συγκεκριμένη στοχοθεσία σας (επικαιροποίηση του υλικού, εάν χρειάζεται)
- Μεθοδολογία (Η επικαιροποίηση του υλικού, καθώς και η μεθοδολογία που θα χρησιμοποιήσετε πρέπει να εξυπηρετούν τους συγκεκριμένους εκπαιδευτικούς σας στόχους.)
- Διαχείριση χρόνου
- Αξιολόγηση

Αξιολόγηση μαθητών /τριών

- Για την αξιολόγηση της γλωσσικής ικανότητας των μαθητών /τριών, λαμβάνονται υπόψη και οι τέσσερις άξονες (διαφ. 12). Αξιολογείται τόσο η ικανότητά τους να παράγουν ως πομποί λόγο, προφορικό ή γραπτό, όσο και η ικανότητά τους να προσλαμβάνουν ως δέκτες προφορικό ή γραπτό λόγο.
- Έχει ως τελικό στόχο τη βελτίωση της γλωσσικής τους έκφρασης (γλωσσική επάρκεια), την ανάπτυξη της ικανότητας αυτοαξιολόγησή τους και την καλλιέργεια κριτικής σκέψης.

Αξιολόγηση

■ Προφορικός Λόγος

- Οργάνωση (π.χ.συνεκτικότητα στο περιεχόμενο, επισήμανση κύριων σημείων, σύνοψη, λογική παράθεση επιχειρημάτων)
- Χρήση γλώσσας (π.χ. λεξιλόγιο, ακρίβεια, σαφήνεια)
- Ύφος (π.χ. επιτονισμός, άρθρωση)
- Ικανότητα διαβούλευσης και διαλόγου (να διαφωνούν με ευγένεια, να σέβονται την αντίθετη άποψη, να μην διακόπτουν τον συνομιλητή τους κοκ.)

■ Γραπτός Λόγος

- Συντρέχουσα (γραπτές εργασίες τόσο στην τάξη, όσο και κατ' οίκον)
- Γραπτή εξέταση (εξεταστικά δοκίμια τετραμήνων και δοκίμιο τελικών εξετάσεων)

Εξεταστικό Δοκίμιο Τετραμήνων

- **Μέρος Α΄:**
Κείμενα (συνεξέταση κειμένων, ερωτήσεις κατανόησης)
Μονάδες 3
- **Μέρος Β΄:**
Οργάνωση Κειμένων (δομή παραγράφου, πλαγιότιτλοι, δομή επικοινωνιακού πλαισίου, υφολογικά στοιχεία)
Μονάδες 2
- **Μέρος Γ΄:**
Μορφοσυντακτικά Φαινόμενα
Μονάδες 3
- **Μέρος Δ΄:**
Λεξιλογικές Ασκήσεις
Μονάδες 2
- **Μέρος Ε΄:** Παραγωγή Επικοινωνιακού Λόγου
Μονάδες 10

Κατανομή Μονάδων Μέρους Ε΄

Παραγωγή Επικοινωνιακού Λόγου

Περιεχόμενο
3 μονάδες

Δομή
3 μονάδες

Έκφραση
3 μονάδες

Ορθογραφία
1 μονάδα

Έκταση Λόγου:

Α΄ τάξη:
200-220 λέξεις

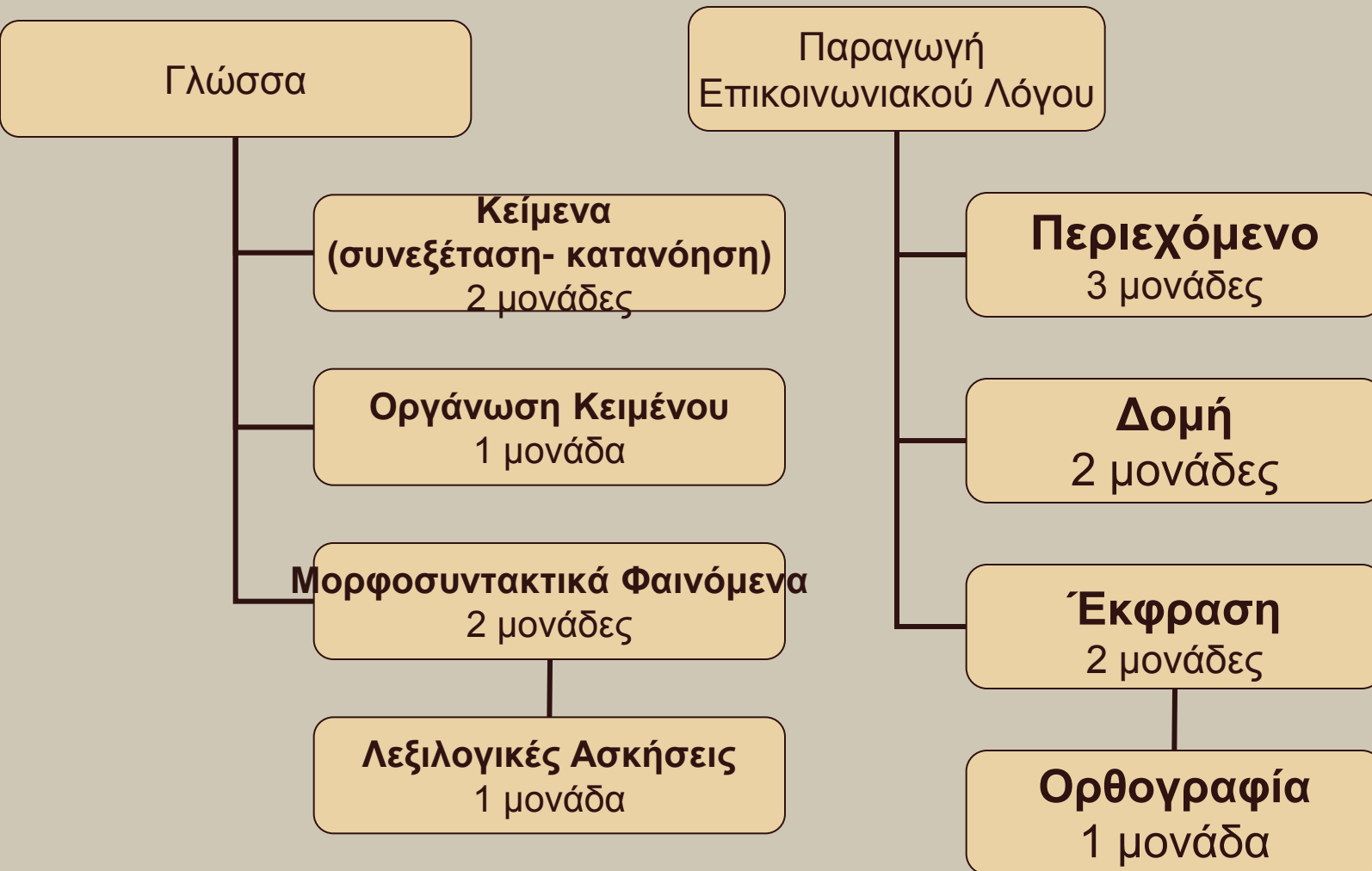
Β΄ τάξη:
220-250 λέξεις

Γ΄ τάξη:
250-300 λέξεις

Εξεταστικό Δοκίμιο Ιουνίου

Μέρος Α΄	Γλώσσα	6 μονάδες
Μέρος Β΄	Παραγωγή επικοινωνιακού λόγου	8 μονάδες
	Σύνολο	14 μονάδες
Μέρος Γ΄	Λογοτεχνία	6 μονάδες
	Σύνολο	20 μονάδες

Εξεταστικό Δοκίμιο Ιουνίου

Ομάδα Γλώσσας

- **Επιθεωρήτρια Φιλολογικών Μαθημάτων**
Γεωργία Κούμα τηλ.22800770
- **Λειτουργοί Γραφείου Αναλυτικών Προγραμμάτων**
Βασιλική Παπαδάκη τηλ.22402467
Μαρία Στεφάνου τηλ.22402467
- **Σύμβουλος Φιλολογικών Μαθημάτων**
Μαρία Κυπριανού-Λεοντή τηλ.22800903
- **Λειτουργός Γραφείου ΓΕΜΕ**
Κώστας Κωνσταντίνου τηλ.22806342
- **Λειτουργοί Παιδαγωγικού Ινστιτούτου**
Ειρήνη Ροδοσθένους, Β.Δ. τηλ.22402374
Γιώργος Ορφανίδης τηλ.22402378
Παναγιώτα Χρυσοστόμου-Παπακώστα τηλ.22402443